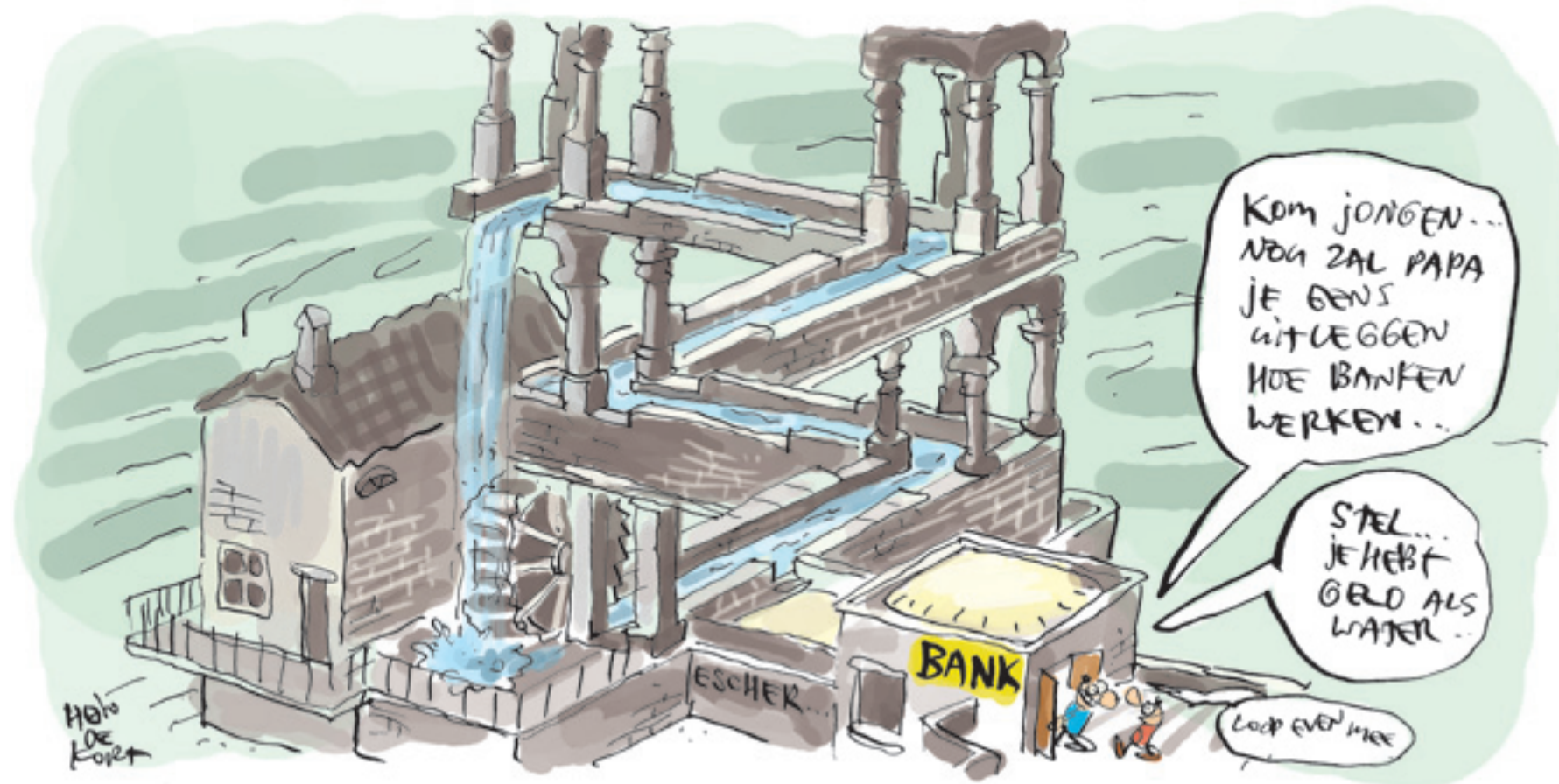

Hogere kapitaaleisen vormen geen belemmering voor kredietverlening

Voor banken spekkoper als goede hypotheek van balansen mogen, om aan kapitaaleisen te voldoen

Bert de Vries

In zijn artikel over harde heelmeesters die stinkende wonden maken (FD, zaterdag 21 juni) stelt Mathijs Bouman onder meer 'Als banken meer kapitaal moeten aanhouden, kunnen ze minder uitlenen en dat kost groei'.

De verplichting om meer kapitaal aan te houden betekent echter alleen dat vreemd vermogen moet worden vervangen door of aangevuld met eigen vermogen. Dat extra kapitaal komt niet in mindering op het vermogen om nieuwe leningen te verstrekken. Integendeel, als banken hun balans verlengen door meer winst in te houden of nieuwe aandelen uit te geven, levert dat juist extra ruimte op voor kredietverlening.

Er is dus overduidelijk iets anders aan de hand. Bankiers vinden het kennelijk onacceptabel als van hen wordt gevraagd wat zij van al hun klanten vragen, namelijk dat ze zorgen voor gezonde balansverhoudingen. Dat kan een paar redenen hebben. De eerste is dat beleggers massaal weigeren om in nieuwe bankaandelen te beleggen, ook als die ver beneden de beurskoers van de oude worden

Bankiers vinden het kennelijk onacceptabel als hun wordt gevraagd wat zij al hun klanten vragen

uitgegeven. Wat voor een onderneming als Imtech vorig jaar nog wel mogelijk was, zou dan dus voor een bank als ING onmogelijk zijn. Als dat het werkelijke motief is, zijn bankiers kennelijk van oordeel dat hun bedrijf doodziek is.

Generationaliseerde banken als ABN Amro en SNS kunnen hun balans versterken door alle winst in te houden. Rabobank experimenteert al met hybride obligaties die in geval van nood kunnen worden omgezet in eigen vermogen.

Natuurlijk zal het rendement op het eigen vermogen als gevolg van zulke maatregelen dalen. Dat is zuur voor bankiers als hun bonus daarvan afhankelijk is. Maar ook een versobering van de riante beloningspakketten in de bancaire sector zou bijdragen aan de vergroting van het eigen vermogen.

Een daling van de winst per aandeel betekent niet per se dat bankaandelen minder aantrekkelijk worden. Een sterkere eigenvermogenspositie betekent immers ook dat het risicodraagvlak breder wordt, waardoor aandeelhouders genoeg kunnen nemen met een lagere risicopremie.

Hoe gemakkelijk deze redenering misbruikt kan worden om banken in de watten te leggen blijkt uit het voorstel van adviseur Peter van den Berg en emeritus hoogleraar Dolf van den Brink in het FD van 28 juni. Daarin bepleiten zij om tot € 250 mrd aan hypotheek van bankbalansen te halen, met als motief dat het niet haalbaar is dat banken hun kapitaal

met € 20 mrd tot € 24 mrd moeten verhogen om aan nieuwe kapitaaleisen van het Baselse Bankencomité te voldoen.

Als banken hun beste hypotheek — in dit geval de hypotheek met een 'loan to value' van niet meer dan 60% — voor de resterende looptijd van de rentevaste periode tijdelijk onder mogen brengen in een speciale instelling, een zogenoemde Special Purpose Vehicle (SPV), zou dat € 10 mrd schelen. Het lokkertje dat de lezer wordt voorgehouden is dat daardoor meer ruimte ontstaat voor kredietverlening aan het midden- en kleinbedrijf en de private sector.

Bij dit voorstel zijn heel wat kritische kanttekeningen te maken.

De eerste is de vanzelfsprekendheid waarmee Van den Berg en Van den Brink impliciet poneren dat beleggers niet bereid zijn € 20 mrd in nieuwe bankaandelen te steken, maar wel € 250 mrd in de obligaties die zij nu op hun balans hebben. Als dat waar is, moesten we maar eens een diepgaande discussie hebben over de oorzaken daarvan. De tweede kanttekening is gelegen in het feit dat de auteurs er kennelijk van uitgaan dat het van de balans halen van de gezondste hypotheek geen consequenties heeft

Een daling van de winst per aandeel betekent niet per se dat bankaandelen minder aantrekkelijk worden

voor de kapitaaleisen die gesteld moeten worden aan de achterblijvende, veel slechtere, hypotheek. De derde is dat de kapitaaleisen aan kredieten voor het mkb en de private sector niet lager zullen zijn dan die voor hypotheek die van de balans worden gehaald. Dat betekent dat het overgrote deel van de opbrengst naar alle waarschijnlijkheid wordt gebruikt voor andere doeleinden, zoals het aflossen van dure langlopende leningen.

Voor banken is het voorstel buitengewoon aantrekkelijk. Dankzij de impliciete subsidie van een goedkope staatsgarantie kan de SPV tegen een minimale rente lenen. Daardoor ontstaat een maximale rentemarge op de overgenomen hypotheekportefeuille. De contante waarde daarvan dient volgens de auteurs aan de banken ten goede te komen. Telkens na afloop van de rentevaste periode moet dat kunstje worden herhaald.

Dankzij de staatsgarantie zullen de obligaties van de SPV door de ECB als onderpand worden geaccepteerd voor het verstrekken van vrijwel gratis krediet. Dat opent voor banken de verleiding er opnieuw op grote schaal in te beleggen.

Dat het voorstel van de beide auteurs voor bankiers verre te verkiezen is boven het versterken van hun eigen vermogen is overduidelijk. Het zou echter treurig zijn als overheden en centrale banken zich daarvoor lenen.

Bert de Vries is oud-minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

